

Vier deskundigen over hoe je je veestapel kunt inkrimpen

'Selecteer op een koe die lekker melkt'

Melkveehouders staan voor onzekere tijden. De invoering van fosfaatrechten is een jaar uitgesteld, maar blijft de derogatie? Duidelijk is wel dat de veestapel moet krimpen. Welke dieren houdt je dan aan en van welke neem je afscheid? Of is het interessant in jongvee te selecteren? Melkvee vraagt het vier deskundigen.

In het kader van de onlangs afgekondigde maatregelen, waarmee de derogatie moet worden behouden, zullen veel boeren hun veestapel moeten inkrimpen. De vraag is welke dieren af te voeren. Vier deskundigen geven advies.

De financieel specialist

Volgens financieel specialist Lubbert van

Dellen, regiodirecteur bij Accon avm, was in de tijd van de melkquotering het aantal liters de beperkende factor. Bij fosfaatrechten of elk ander systeem gaat dat voor het aantal dieren gelden. Van Dellen stelt dat twee zaken belangrijk worden: levensduur en lage vervanging (minder jongvee) én productie per koe per jaar en in haar hele leven. Daarnaast speelt bij steeds meer bedrijven dat er een tekort aan arbeid is. „Dat betekent dat boeren

gaan selecteren op gemakkelijk melkende en probleemloze dieren“, zegt hij.

„Wat ons verder opvalt, is het grote verschil in uitvalpercentage tijdens de eerste lactatie“, vervolgt Van Dellen. „Het aandeel vaarzen van alle uitgevallen dieren is op sommige bedrijven hoger dan 33 procent. Dit kan door overbezetting in de melkgevende groep komen, maar mogelijk ook door de kwaliteit van de jongveeopfok of de selectie van

kalveren bij de start. Dat is gewoon jammer, want de afschrijvingslasten van de opfok per kilo melk zijn over de vaarzenmelk alleen wel erg hoog."

Ook is het van belang om zo vroeg mogelijk keuzes in de jongveeopfok te maken. Waar vroeger alle vrouwelijke kalveren werden opgefokt, is dat steeds minder de standaard, aldus de financieel specialist. „Welke dieren fok je dan nog wel op? En hoe kun je zo vroeg mogelijk een goede keuze maken? Kalveren die de eerste drie maanden beter dan gemiddeld groeien, blijken het als vaars ook beter te doen."

De dierenarts

Boeren moeten als eerste een streep zetten door koeien met een hoog celgetal, vindt Gerrit Hegen van De Boerenveearts.

Vervolgens komen de koeien in beeld die vijf of zes rietjes nodig hebben om drachtig te worden of dieren met klauw- en beenproblemen, zegt hij. „Uiergezondheid is een belangrijke reden om schoon schip te maken met koeien met een hoog celgetal op het bedrijf. Vooral dieren met chronische celgetalproblemen, die gezonde koeien kunnen besmetten, komen op het lijstje van afvoer te staan."

Selectie op uiergezondheid, vruchtbaarheid en klauwgezondheid leidt tot koppelverjonging, vervolgt Hegen. Dat biedt kansen. „Als je daarnaast streeft naar een uitgekend voermanagement, ook in de droogstand en transitieperiode, kom je tot een duurzamere veestapel met koeien die ouder kunnen worden. Bovendien kun je dan toe met minder jongvee, omdat het vervangingspercentage naar beneden gaat."

Problemen vanuit droogstand en transitie veroorzaken het overgrote deel van de gedwongen afvoer, stelt Hegen. Een veelvoorkomende fout die veehouders maken, is om hun droge koeien geen smakelijk en goed samengesteld rantsoen te geven, vindt hij. „Dat leidt tot weerstandsproblemen en stofwisselingsziekten en van daaruit druk op de uiergezondheid, vruchtbaarheid en klauwen. Het is waarschijnlijk zelfs zo dat ook de gezondheid van het ongeboren kalv daaronder kan lijden. Die kalveren zullen na de geboorte niet aan de verwachtingen voldoen."

Melkveeouders kunnen met hun selectiebeleid ook voorsorteren op een IBR-vrije status van hun bedrijf. Inmiddels is zo'n

50 procent van de bedrijven in Nederland IBR-vrij, zegt Hegen. Is een bedrijf IBR-negatief in de tank, dan kan de veehouder zijn oudere koeien (ouder dan 6 jaar) laten onderzoeken op dit virus. „Zijn deze dieren positief, dan is dit de gelegenheid om ze op te ruimen", vindt de veearts. „Datzelfde geldt voor het opsporen van Salmonella-dragers."

De agrarisch adviseur

Agrarisch adviseur Teus Verhoeff van PPP Agro Advies stelt dat boeren bij hun afvoercriteria rekening moeten houden met de factor arbeid. „Kijk naar kwetsbare koeien waar je heel druk mee bent met klauwbekappen, die vaak ziek zijn of altijd problemen hebben rond het afkalven. Maar kijk ook naar dieren die maar net aan in de ligboxen passen, moeite hebben aan het voerhek, lastig zijn tijdens het melken of voor problemen zorgen

„Zet eerst een streep door koeien met een hoog celgetal.“

in de melkrobot. Met probleemkoeien ben je vaak meer tijd kwijt dan met alle andere koeien bij elkaar."

Volgens Verhoeff houden boeren vaak te veel jongvee aan, waardoor ze meer moeten selecteren dan ze eigenlijk willen. „Dat probleem is niet nieuw. Wij adviseren vanuit economisch oogpunt en vanuit de Kringloopwijzer om kritisch naar het aantal stuks jongvee te kijken. Advies nummer 1 is om te proberen vier tot 4,5 stuks jongvee per tien koeien aan te houden: een vervanging van ongeveer 22 procent. Dat is een taakstelling waar elke boer naartoe moet." Volgens de adviseur is 90 procent van de melkveeouders daar op dit moment nog niet mee bezig, maar bij een eventuele invoering van fosfaatrechten kan dat een mooi handvat zijn. „Kalveren en pinken zijn pure meesters. Die brengen niets op, maar kosten wel geld. Ook qua mest- en mineralenefficiëntie hebben ze een negatieve invloed op je fosfaatproductie."

Verhoeff adviseert melkveeouders verder om een soort matrix te maken, om inzicht te krijgen in het te voeren selectiebeleid op het bedrijf. „Zet al je koeien op een rij en geef ze plussen of minnen op punten als economie,

fokkerij, gezondheid, arbeid enzovoort. Tel de plussen en minnen bij elkaar op en je krijgt een mooi overzicht van welke koeien kunnen blijven en welke eruit mogen. Het is een avondje werk, maar dan heb je goed in beeld met welke koeien je verder wilt."

De fokkerijdeskundige

Volgens fokkerijdeskundige Jaap Brinkman van CRV kiezen veel bedrijven ervoor om zoveel mogelijk koeien te melken en zullen boeren na de eventuele invoering van fosfaatrechten besluiten minder jongvee aan te houden. „Jongveeopfok is een relatief dure tak van sport. Voorheen leverden vaarzen voor export nog een leuke prijs op, maar dat is tegenwoordig geen vetpot meer. Dan is het de vraag of het interessant is veel jongvee op te fokken. Je ziet al enige tijd dat een trend gaande is dat boeren vaker met

Belgisch Blauw-sperma gaan insemineren. Deze kalveren leveren als nuchter kalf meer geld op en je komt niet in de verleiding het dier toch aan te houden."

De volgende stap kan Fokken op Maat zijn, een nieuw product om

merkerfokwaarden doelgericht in te zetten in het fok- en selectiebeleid. Door het afnemen van een DNA-test wordt bepaald of een kalf het waard is aan te houden, zegt Brinkman. „Minder jongvee aanhouden is prima, maar dan wel de beste dieren. Met de DNA-test heb je van een jong kalf al evenveel informatie als van een derdekalvskoe. Stel dat een kalf is geboren uit een heel beste koe, maar dat uit het DNA blijkt dat het dier heel gevoelig is voor mastitis of een melksnelheid in de buurt van 90 heeft. Dan kan dat voor de boer een reden zijn om het kalf niet aan te houden." Volgens Brinkman is deze DNA-test betaalbaar: de kosten bedragen nog geen 27 euro per kalf. „Het concept spreekt boeren aan, zowel in Nederland als in het buitenland." Brinkman denkt dat de opfok van jongvee niet van de bedrijven gaat verdwijnen, maar dat met de wetgeving de focus verandert. „Als het aantal dieren wordt gelimiteerd, gaat een boer eerst kijken welke dieren geld opleveren en welke geld kosten. De bedrijven worden groter en in tijden van een lagere melkprijs wordt kritischer gekeken. Een boer zal er niet zo snel voor kiezen extra koeien op te ruimen. Dat gaat ten koste van het melkgeld." ■